

Kirja-arvostelu

Wineburg, S. (2018). *Why Learn History (When It's Already on Your Phone)*. Chicago: The University of Chicago Press. 241 s.

Historiakasvatusta totuudenjälkeisenä aikana

Kun historiandidaktiikan siteeratuimpiin tutkijoihin kuuluva Sam Wineburg julkaisee kirjan, jolla on niinkin houkutteleva nimi kuin *Why Learn History (When It's Already on Your Phone)*, siihen on pakko tarttua. Wineburg on kasvatopsykologiasta vuonna 1990 väitellyt Stanfordin yliopiston professori, joka kiinnostui historian oppimisen tutkimuksesta 1980-luvun lopulla. Hänet tunnetaan ennen kaikkea palkitusta ja yli 40 000 kappaletta myydystä *Historical Thinking and Other Unnatural Acts* -antologiastaan (2001).

Wineburgin tekstit ovat kuluneet varsinkin historiallisen ajattelun taidoista ja historian tekstitaidoista kiinnostuneiden tutkijoiden käsissä. Historiaan kiinnittyvistä nimistään huolimatta kyseiset taidot ovat välttämättömiä nyky-yhteiskunnassa pärjäämisessä. Aikana, jolloin julkisuudessa esiintyvien asiantuntijoiden puheet eivät ole tiedon kriteerien mukaan yhteismitallisia, kansalaisten vastuu tiedon tulkitsijoina korostuu. Viime aikoina Wineburg onkin tutkinut nuorten median käyttöä. Hiljattain hänen tutkimusryhmänsä selvitti yhdysvaltalaisnuorten kykyä arvioida sosiaalisen median välittämän tiedon luotettavuutta. Tulokset olivat pöyristyttäviä. Yläkoululaisten, lukiolaisten ja yliopisto-opiskelijoiden kyvyt käsitellä internetistä saatavaa informaatiota olivat sanalla sanoen onnettomat (ks. Wineburg ym. 2016).

Uudessa kirjassaan Wineburg esittelee digitaalisen materiaalin lukutaitoon liittyviä tutkimuksiaan. *Why Learn History* on kuitenkin ennen kaikkea Wineburgin tutkijanuran läpileikkaus. Kirja alkaa kuvauksella totuudenjälkeisen ajan ahdingosta, jolle on ominaista valeutisointi ja tiedonvälityksen polarisoituminen. Vastalääkkeenä sille Wineburg näkee historiallisen ajattelun opettelun. Informaatiota pitäisi hänen mukaansa

osata lukea historioitsijan tapaan – kyettävä miettimään tiedon tuottajan tarkoituksiperiä ja arvioimaan tiedon luotettavuutta muiden lähteiden avulla. Kirjassaan Wineburg kuvaa, miten yhdysvaltalaisnuoret ovat siinä onnistuneet. Paikoitellen tulokset ovat masentavia. Historiallinen ajattelu on kuitenkin harjoitettavissa oleva taito, ja kirja luokin Wineburgin kehittämishankkeiden kuvausten avulla uskoa sen toteuttamiskelpoisuuteen kouluissa ja oppilaitoksissa.

Stanfordin yliopistoon vuonna 2002 tulonsa jälkeen Wineburg on toteuttanut monia historiallisen ajattelun tutkimiseen liittyviä interventiohankkeita. Niitä esitellessään Wineburg muistaa mainita rahoittajat ja saadut rahamäärät. Kirja onkin oivallinen kuvaus tiedemaailman lainalaisuuksista. Isot tutkimushankkeet ja osaavien tutkijoiden palkkaaminen niihin on kirjan mukaan varmin tie vaikuttavaan tutkimukseen. Isot hankkeet edellyttävät mittavaa rahoitusta, mikä taas monesti irtoaa oppimisen arviointiin liittyvillä, koulutuksen järjestäjiä palvelevilla tutkimuksilla – ja tietysti taitavasti laadituilla hakemuksilla. Kirjaa lukiessa oppii ymmärtämään tutkimuksen markkinoinnin merkityksen hankerahoitusten saamiseksi. Hankkeet täytyy osata kuvata houkuttelevasti, ja sen taidon Wineburg totisesti hallitsee. Joskus hakemuksen laatu yllättää myös hakijan itsensä: kerran Wineburgille myönnettiin lähes miljoona dollaria hänen hakemansa 50 000 dollarin sijasta! Sellaista voi tapahtua vain Amerikassa.

Jos Wineburg osoittautuu kirjassa taitavaksi rahoituksen hakijaksi, taituri hän on myös tutkimustulosten implementoinnissa käytäntöön. Osana siihen kuuluu omien lähestymistapojen myyminen vetävillä nimillä ja akronymeilla. PATHS (*Promoting Argumentation Through History and Science*) ja OUT (*Opening Up the Textbook*) ovat tästä esimerkkejä väheksymättä historian tekstitaitoihin liittyvän *Reading Like a Historian* -hankkeen nimeä. Tosin Wineburg kumppaneineen ei löytänyt sille osuvaa kirjainsanaa.

Why Learn History toimii esimerkkinä sujuvasta tiedetekstistä. Taannoisessa haastattelussaan Wineburg kertoo koulivansa tohtoriopiskelijoihin kirjoittamaan journalistien lailla napakoita, korkeintaan 15 sanan virkkeitä (Toor, 2015). Kirjassa hän noudattaa omia oppejaan. Wineburgin esseistinen ja paikoitellen jutusteleva kirjoitustyyli tekee kirjasta helppolukuisen.

Tekstissään Wineburg nostaa esille yhdysvaltalaisia nuoren polven tutkijoita, muun muassa Joel Breakstonen, Brad Fogon, Daisy Martinin, Chauncey Monte-Sanon, Abby Reisman ja Mark Smithin, jotka näyttävät kirjan mukaan saaneen vauhtia tutkijanuralleen Wineburgin hankkeista. Kirjaa lukiessa havahtuu siihen, miten piirit ovat pienet Yhdysvalloissa-kin. Omia oppi-isiä Wineburg ei käsittele – liekö hänellä sellaisia olekaan yhtä lukuun ottamatta. Wineburg omistaa kirjansa Leelle. Kyse ei kuitenkaan ole englantilaisesta historiandidaktiikan uranuurtaja Peter Leestä vaan pedagogisen sisältötiedon isästä, Lee Shulmanista (ks. Rättyä 2018), joka aikoinaan toimi Wineburgin väitöskirjan ohjaajana. Kiinnostavaa *Why Learn History* -kirjassa on, ettei siinä juuri viitata Wineburgin tutkimusryhmän ulkopuolisiin tutkimuksiin ja vaikuttajiin, vaikka niillä on täytynyt olla vaikutusta Wineburgin ajatteluun ja alan tutkimuksella on vahvat juuret Britanniassa.

Yhteiskunnallisen vaikuttamisen saralla Wineburg kuvailee merkittävimpänä saavutuksenaan *Historical thinking matters* (<http://historicalthinkingmatters.org/>) ja *History Assessments of Thinking* (<https://sheg.stanford.edu/history-assessments>) -nettisivustoja. Niiden avulla opettajat ja opiskelijat maailman eri kolkilta ovat päässeet harjoittelemaan historiallista ajattelua. On lohdullista mutta samalla myös pelottavaa havaita, että viime vuosina yliopistoihin vakiintunut mittaamisen kulttuuri on jättänyt jälkensä jopa Wineburgin kaltaiseen tutkijaan. Kirjassaan hän purkaa riittämättömyyden tunnettaan viime vuosien vähäisistä julkaisumääristään ja valittaa yliopistojen tuijottavan liikaa perinteisiä julkaisuja. Yliopistonsa julkaisutietokeruuseen hän kertoo ilmoittaneensa nettisivustojensa latausmäärät ja viitanneensa digitaalisten oppimisympäristöjensä vertaisarvioituja artikkeleita suurempaan vaikuttavuuteen.

Wineburginsa lukeneille kirja ei tuo tutkimuksellisesti mitään uutta. Kirjoittaja on raportoinut löydöksensä aiemminkin – osan jopa useampaan kertaan niin, että tutkijat ympäri maailman tuntevat Wineburgin käyttämät Yhdysvaltojen historiaan liittyvät dokumentit kuin omat taskunsa. Vaikka jälleen kerran Wineburg tuo nuo samat asiat esille, se ei haittaa, sillä hän liittää ne taitavasti oman tutkijauransa kuvaukseen. Teos kertookin enemmän 60-vuotiaasta kirjoittajastaan kuin historialliseen ajatteluun liittyvästä tutkimuksesta.

Jukka Rantala

Helsingin yliopisto

Lähteet

- Rättyä, K. (2018). Paluu pedagogisen sisältötiedon äärelle. *Ainedidaktiikka* 2(1), 75–78. <https://journal.fi/ainedidaktiikka/article/view/71145/32826>
- Toor, R. (2015). Scholars Talk Writing: Sam Wineburg. How a Stanford professor, known for his work on "historical thinking," learned to trust his own voice. *The Chronicle of Higher Education*, August 17, 2015. <https://www.chronicle.com/article/Scholars-Talk-Writing-Sam/232365>
- Wineburg, S., McGrew, S., Breakstone, J., & Ortega, T. (2016). Evaluating Information: The Cornerstone of Civic Online Reasoning. Stanford Digital Repository. <http://purl.stanford.edu/fv751yt5934>